

**SWOT АНАЛИЗ НА МЕЖДУНАРОДНИТЕ СЕЗОННИ ТРУДОВИ
МИГРАЦИИ НА СТУДЕНТИТЕ ОТ БЪЛГАРИЯ (СТУДЕНТСКИ
БРИГАДИ)**

Владимир Караджов

**SWOT ANALYSIS OF THE INTERNATIONAL SEASONAL LABOR
MIGRATIONS OF BULGARIAN STUDENTS (STUDENT
BRIGADES)**

Vladimir Karadzhov¹

Received: 23.05.2016, Accepted: 05.09.2016

Abstract

This SWOT analysis is based on the conclusions outlined in studying the phenomenon of "student brigades." It comprises various aspects of the conditions under which journeys are conducted, such as: ways of applying, departure, selected destinations, accommodations, residence, payment, savings, duration of workday, number of occupied job positions and other quantitative features. In the analysis are also involved conclusions based on a series of non-quantifiable, so-called qualitative aspects, such as: difficulties and concerns of participants, prejudices, fears, health, stress, fatigue, satisfaction, desire, enthusiasm, motivation and more.

Keywords: students, labor, migrations, abroad, SWOT, analysis

JEL Codes: E24, J61

1. Въведение

SWOT анализът е изготвен на базата на изводите, очергани при изучаването на явлението „студентски бригади“. Той обхваща различни аспекти от условията, при които се провеждат пътуванията, начините за кандидатстване, отпътуване, избрани дестинации, настаняване, престой, заплащане, спестени средства, продължителност на работния ден, брой заемани длъжности и др. количествени признаци. Също така в анализът участват и изводите на базата на редица неизмерими количествено, т.нар.

¹ Faculty of Mathematics and Natural Sciences, SWU Neofit Rilski, Blagoevgrad, Bulgaria

качествени аспекти, като: трудности и опасения на участниците, предразсъдъци, страхове, здравословно състояние, стрес, умора, удовлетвореност, желание, ентузиазъм, мотивация и др.

Настоящият SWOT анализ е първият по рода си, който е изготвян относно международните трудови миграции на студентите от България. Очаквам в бъдеще да бъде доразвиван и надграждан, както от мен, чрез бъдещите ми изследвания, така и от колеги, които имат научен интерес в областта на миграциите, и икономическата и социална география.

2. Обосновка на необходимостта от SWOT анализ

Необходимостта от включването на такъв тип анализ е обусловена от факта, че SWOT анализът е мощен инструмент за оценка въздействието на силните и слабите страни, възможностите и заплахите пред дадено явление или субект (икономически или неикономически). Това го прави безценен инструмент за определяне качествените характеристики на изучаваното явление, но също и за предвиждане на перспективите за неговото развитие в бъдеще.

Това е по дефиниция субективен анализ, но направен коректно от професионалисти със задълбочени познания по темата, той ще бъде безспорно полезен инструмент за оценка на въздействията и тенденциите за бъдещо развитие. При изготвянето на представения анализ аз привлякох хора, компетентни по поставените въпроси с оглед минимизиране на субективните изкривявания, повишаване валидността на изходните данни и разширяване периметъра на гледните точки, с основна цел – максимална достоверност на анализа

3. Обобщен SWOT анализ на международните сезонни трудови миграции на българските студенти, към 2016 г.

На Фигура 1 е представен в табличен вид списък със силните и слабите страни, възможностите и заплахите пред явлението „международни студентски трудови миграции“. Настоящият SWOT анализ беше съставен в екип със специалисти по темата и с участието на подбрани по методика на автора участници в изследваните процеси.

Представеният на Фигура 1 обобщен SWOT анализ е изготвен на базата на проведени проучвания сред близо 500 студенти и техните семейства в периода 2011 – 2016 година от Владимир Караджов.

Фигура 1 - Обобщен SWOT АНАЛИЗ на международните сезонни трудови миграции (т.нар. студентски бригади) на българските студенти

СИЛНИ СТРАНИ (S)	СЛАБИ СТРАНИ (W)
<ul style="list-style-type: none"> - Изгодност, рентабилност, печалба - Привлекателност, новост, приключения - Достъпност, масовост - Съобразеност с графика на обучението - Необвързаност спрямо останалите аспекти от живота - Пълноценност – оползотворяване времето на ваканцията максимално ефективно - Чуждоезиков образователен момент - Разширяване кръгозора, контактите, общата култура - Развиване самостоятелността и увереността при вземането на решения 	<ul style="list-style-type: none"> - Постоянно повишаване цената на програмите за заминаване - Продължително натоварване и липса на почивка - Пропускане на възможности за провеждане на стажове и повишаване квалификацията по време на ваканциите - Изпадане в психологически дискомфорт от липсата на подкрепящата семейна и приятелска среда
ВЪЗМОЖНОСТИ (O)	ЗАПЛАХИ (T)
<ul style="list-style-type: none"> - Създаване на по-самостоятелни и отговорни хора, и бъдещи кадри - Предоставяне на повече финансови възможности за студентите по време на (и след) следването - Откриване и внедряване на идеи за бизнес и нови пазарни ниши - Създаване на положителен имидж на България чрез студентите в ролята им на своеобразни посланици - Осъществяване на връзки с българи емигрирали в чужбина и български емигрантски общности 	<ul style="list-style-type: none"> - Потенциална опасност от трайна емиграция на младите, въпреки, че не се доказва в изследването (Караджов., В. 2015, „<i>Students summer work programs as a way to permanent emigration in the USA</i>”) - Опасност от попадане под въздействието на нови заплахи, които все още ги няма в България (не мога да формулирам такива) - Невъзвращаемост на вложените средства по заминаването

Източник: Караджов, В., 2016 г.

Изброените фактори са изведени в резултат на продължителен труд, изключително обемн масив от количествени и качествени данни за

изследваното явление, и компетентната консултантска помощ на хора, запознати с особеностите на предмета на изследване. Окончателният вариант на анализа се характеризира с висока представителност и достоверност на данните.

Според направените преценки на вътрешната и външната среда са идентифицирани общо 21 фактора, от които 9 се класифицират като силни страни на изследваното явление, 4 като негови слаби страни, 5 са възможности и 3 – заплахи.

При тях са взети предвид най-масовите обобщени влияния, валидни за големи групи от участниците или за цялата генерална съвкупност. Някои индивидуални случаи винаги могат да бъдат изключение от правилата и от обобщаващия анализ, но те не променят по същество общовалидните характеристики на изследваното явление – „международни студентски трудови миграции” или „студентски бригади”.

На Фигура 1 е представен обобщен SWOT анализ, изготвен на базата на проведени проучвания сред близо 500 студенти и техните семейства в периода 2011 – 2016 година от Владимир Караджов.

Изброените фактори са изведени в резултат на продължителен труд, изключително обемен масив от количествени и качествени данни за изследваното явление, и компетентната консултантска помощ на хора, запознати с особеностите на предмета на изследване. Окончателният вариант на анализа се характеризира с висока представителност и достоверност на данните.

Според направените преценки на вътрешната и външната среда са идентифицирани общо 21 фактора, от които 9 се класифицират като силни страни на изследваното явление, 4 като негови слаби страни, 5 са възможности и 3 – заплахи. При тях са взети предвид най-масовите обобщени влияния, валидни за големи групи от участниците или за цялата генерална съвкупност.

4. Идентификация на вътрешни и външни фактори

На Таблица 1 са представени количествено факторите на вътрешната и външната среда в SWOT анализа, със съответните им положителни и негативни въздействия спрямо съвкупния сбор (100%) от всички въздействия.

Факторите могат да бъдат разделени на вътрешни и външни, както и положителни и отрицателни. Това е представено на Таблица 2.

Идентифицираните вътрешни фактори, определящи характеристиките и развитието на явлениято са над 1,5 пъти повече на брой от външните. Разликата между вътрешни и външни фактори е съществена, така че може да се приеме, че за да се повлияе на процесите в определена насока трябва да се предвидят и приложат повече вътрешни мерки за въздействие.

Идентифицираните фактори, имащи отрицателен характер – слабости и заплахи - са 7, а положителните – силни страни и възможности – 14. Този благоприятен баланс е определял и развитието на явлениято до сега, което обяснява и бурното развитие на студентските бригади в последните 15 години, тяхната популярност и масовото участие на хиляди младежи от България всяка година. Също така обяснява и тенденцията на непрекъснато увеличаване броя на участващите от година на година.

Таблица 1 - Класификация на факторите на SWOT анализа

Класификация на факторите	Брой на характеристиките	Процент към общия брой
Възможности	5	24 %
Заплахи	3	14 %
Силни страни	9	43 %
Слаби страни	4	19 %
Общо	21	100%

Източник: Караджов, В., 2016 г.

Таблица 2 - Вътрешни и външни фактори, положителни и отрицателни фактори

Фактори	Вътрешни (S/W)	Външни (O/T)	Общо
Положителни (S/O)	9	5	14
Отрицателни (W/T)	4	3	7
общо	13	8	21

Източник: Караджов, В., 2016 г.

Като хипотеза относно: кога можем да очакваме застой в активността и броя на участниците, изразявам мнение, основано на базата на данни от предходно изследване (Караджов., В., 2013, „*Employment and Income Satisfaction of Abroad Working Students*“), че охлаждане на интереса и застой ще има, когато средната доходност от една студентска бригада се изравни със средните доходи на член от домакинство в България за период от една година. Намаление ще има, когато доходността падне под тези стойности. Хипотезата произтича от факта, че студентските бригади се провеждат (с малки изключения) веднъж годишно. Ако доходността от едно участие надвишава средните доходи на жител за период от една година, това значи, че студентът може да си подsigури подкрепа за личните финанси, за разходите и нуждите си за цялата година, за да може следващата студентска бригада да балансира бюджетът му за следващата година. Както бе доказано, към момента доходността от една студентска бригада надвишава няколко пъти средната годишна издръжка на член на стандартно домакинство (според НСИ). Затова и се наблюдава такава масовост в участията на младежите в студентски бригади. Ако доходността им обаче се изравни с годишната средна издръжка у нас прогнозирам стагнация в развитието на явлениято и поддържане на близки стойности за броя на участниците година след година. И в третия случай, ако доходността от едно участие падне под годишната сума за издръжка на член на стандартно домакинство, тогава ще отбележим спад и постепенен уклон към спиране на участията на студентите в международните трудови миграции. Към момента такива тенденции не се наблюдават, а и не очаквам да се случат в близките 5 години. След това предвиждам настъпването на някои промени.

5. Квантифициран SWOT анализ

Квантифицираният SWOT е анализ, при който се дава количествена оценка на установените силни и слаби страни, възможности и заплахи или те се подреждат по значение. Този тип анализи могат да се представят и в графична форма.

Таблица 3 - Квантифициран SWOT анализ на международните сезонни трудови миграции на студентите от България

	Тегло	Точки	Оценка
Силни страни	1	Max.10	8.44
1. Изгодност, рентабилност, печалба	0.30	9.50	2.85
2. Привлекателност, новост, приключения	0.25	9.50	2.38
3. Достъпност, масовост	0.10	6.50	0.65
4. Съобразеност с графика на обучението	0.05	8.00	0.40
5. Необвързаност спрямо останалите аспекти от живота	0.05	7.00	0.35
6. Пълноценност – оползотворяване времето на ваканцията максимално ефективно	0.05	6.50	0.33
7. Чуждоезиков образователен момент	0.10	7.50	0.75
8. Разширяване кръгзора, контактите, общата култура	0.05	8.00	0.40
9. Развиване самостоятелността и увереността при вземането на решения	0.05	6.50	0.33
Слаби страни	1		4.85
1. Постоянно повишаване цената на програмите за заминаване	0.50	6.00	3.00
2. Продължително натоварване и липса на почивка	0.20	2.25	0.45
3. Пропускане на възможности за провеждане на стажове и повишаване квалификацията по време на ваканциите	0.10	4.00	0.40
4. Изпадане в психологически дискомфорт от липсата на подкрепящата семейна и приятелска среда	0.20	5.00	1.00
Възможности	1		6.33
1. Създаване на по-самостоятелни и отговорни хора, и бъдещи кадри	0.20	6.00	1.20
2. Предоставяне на повече финансови възможности за студентите по време на (и след) следването	0.30	7.50	2.25
3. Откриване и внедряване на идеи за бизнес и нови пазарни ниши	0.20	6.50	1.30
4. Създаване на положителен имидж на България чрез студентите в ролята им	0.15	5.50	0.83

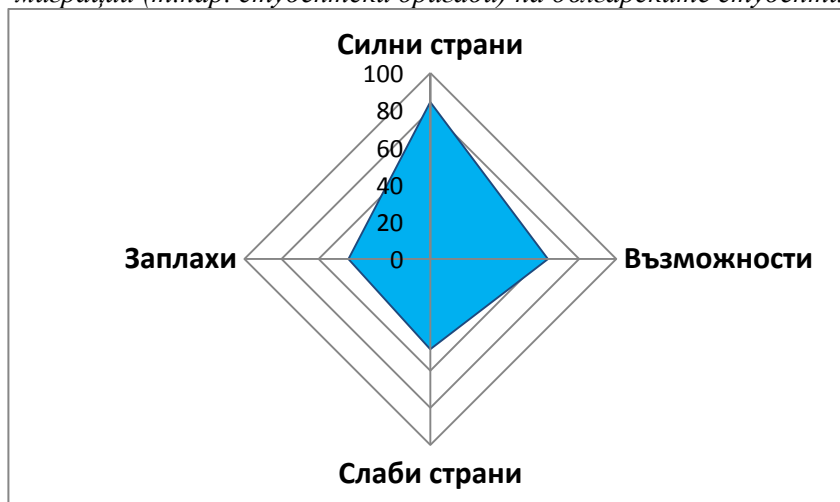
на своеобразни посланици			
5. Осъществяване на връзки с българи емигрирали в чужбина и български емигрантски общности	0.15	5.00	0.75
Заплахи	1		4.40
1. Потенциална опасност от трайна емиграция на младите (въпреки, че не се доказва в изследването)	0.35	4.00	1.40
2. Опасност от попадане под въздействието на нови заплахи, които все още ги няма в България (не мога да формулирам такива)	0.30	3.00	0.90
3. Невъзвращаемост на вложените средства по заминаването	0.35	6.00	2.10

Източник: Караджов, В., 2016 г.

6. SWOT профил на факторите в графичен вид

Получените данни от квантифицирания SWOT анализ са представени в графичен вид на Фиг.2.

Фигура 2 - Графичен SWOT АНАЛИЗ на международните сезонни трудови миграции (т.нар. студентски бригади) на българските студенти

Източник: Караджов, В., 2016 г.

Фигурата в синьо е функция на комплексното въздействие на силните и слабите страни, възможностите и заплахите, които стоят пред явлението

„студентски бригади“. Първи по сила фактор в настоящият SWOT анализ са силните страни на явлениято, следвани от възможностите за развитие, след тях се нареждат слабите страни, т.е. вътрешните негативни фактори, и на последно място са потенциалните заплахи. Оценка за това, както и за комбинираните им въздействия може да се прави след оценка на площта в синьо, която заемат съответните полета в графиката. Колкото е по-голяма площта на синьото поле – толкова по-голямо е въздействието на съответния фактор или група фактори.

7. Стратегически SWOT анализ

За максимална полза от SWOT анализа е необходимо да се разгледат възможностите за създаване на различните стратегии за управление на комбинации от вътрешни и външни фактори. При него също се следят плюсовете и минусите на вътрешната среда, както възможностите и заплахите, произлизащи от външната среда (Михова., М., „Изграждане на стратегии – само теория или е възможно на практика?“, 2010). В този етап са използвани методи за стратегическо планиране на базата на утвърдени научни разработки (Шишманова, М. „Регионален анализ“, 2010, стр. 208, 312, 321). От данните, представени в графичния SWOT анализ е очевидно, че най-голямо влияние върху явлениято оказват неговите силни страни и неговите възможности. Не бива да се подценяват заплахите, защото те могат да доведат до стагнация и дори изчезване на явлениято. Затова в стратегическия анализ ще наблегнем именно на тези взаимовръзки между факторите.

Таблица 4 - Стратегически SWOT анализ на студентските бригади. TOWS матрица

TOWS матрица	Възможности (O)	Заплахи (T)
Силни страни (S)	<p>S – O “Maxi – Maxi”</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Използване доходността на студентските бригади за предоставяне на повече финансови възможности пред студентите по време на и след следването 2. Използване максимално на добрите практики в българското образование за превръщане студентите в добри посланици на България пред света 	<p>S – T “Maxi – Mini”</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Използване на възможността за участие в студентски бригади за задоволяване любопитството на младите към живота в чужбина и страстта им към приключения, чрез временни трудови миграции, с цел избягване на опасността от трайна емиграция на по-късен етап (т.е. по-

	<p>3. Използването на младежките контакти по време на оползотворяването на ваканциите за създаване на по-близки връзки между България и различните български емигрантски общности по света с цел бъдещи инициативи от взаимна полза за тях и за държавата.</p> <p>4. Чрез развиване самостоятелността при вземането на решения от студентите след участията им в бригади да се постигне решителност за действия по пренасяне в България на нови идеи за бизнес и навлизане в нови пазарни ниши.</p> <p>5. Използване масовостта на студентските бригади като реклама за привличане на нови бъдещи участници и разширяване масовостта на явлението</p> <p>6. Използване на възможността за подобряване познанията по чужди езици на студентите в оригинална езикова среда с цел създаване на по-добри специалисти и бъдещи кадри за България и др.</p>	<p>добре да отидат и да видят как е живота в чужбина за едно лято, да поработят и да се върнат, отколкото да емигрират веднъж завинаги в даден момент по време на следването или след завършването на висшето си образование).</p> <p>2.Използване масовостта на участията в бригада като средство срещу евентуално попадане на студентите под вредни местни влияния (т.е. със сигурност на новото място ще има и много други български студенти, с които да се движи младежът в свободното си време, да си общува с тях, да си помагат и т.н.)</p> <p>3.Максимално използване на възможностите за трудова реализация по време на участията в бригада с цел избягване на невъзвръщаемостта на вложените средства по заминаването и др.</p>
<p>Слаби страни (W)</p>	<p style="text-align: center;">W – O “Mini – Maxi”</p> <p>1. Постоянен стремеж към обуздаване намеренията за свръхпечалба сред фирмите, организиращи заминаването на студентите и другите посредници, с цел да се елиминира опасността от превръщането на студентските бригади в недостъпно или нерентабилно явление, което да доведе до неговото затишие и изчезване.</p> <p>2. Минимизиране на вредното влияние, породено от липса на почивка у младите след интензивния труд през ваканцията, чрез организиране на качествени почивки у дома след завръщането, благодарение на повишените доходи от участието в студентската бригада и др.</p>	<p style="text-align: center;">W – T “Mini – Mini”</p> <p>1. Стремеж към недопускане преумората у участниците и психологическият дискомфорт, в който могат да изпаднат в началото, да ги доведат до забъркване в съмнителни или криминални въздействия и обвързаности.</p> <p>2. Недопускане постоянно повишаващите се цени на програмите за участие в студентска бригада да доведат до невъзвръщаемост на вложените от участниците средства по заминаването и др.</p>

Източник: Караджов, В., 2016 г.

Искам да подчертая, че посочените по-горе стратегии са част от задължителната структура на стратегическия SWOT анализ и като такива са задължителен елемент, който трябва да присъства в един задълбочен и

разширен SWOT. Те не отразяват авторските позиции относно изучаваното явление, а предлагат инструменти за въздействие. Тези инструменти могат да се използват за насърчаване на явлениято и максимално възползване от възможностите му, но могат да се използват и за откриване начини за замяната му.

Позицията на автора по отношение на изучаваното явление е, че: Студентските бригади са полезни и изгодни за студентите в настоящия момент, но трябва да се търсят по-полezni за тях дейности в дългосрочен план, като качествени професионални стажове и др., за да се превърнат младите във висококвалифицирани специалисти. И още, че на всяка цена трябва да се избегне пагубната за България трайна младежка емиграция, макар лично да смятам, че младите не трябва да бъдат спирани от участия в студентските бригади.

8. Изводи

Най-голяма площ от полето на графиката заема функцията от силните страни и възможностите за развитие. Това е един много благоприятен сценарий за изследваното явление. Той дава основание да се счита, че към момента студентските бригади са силно привлекателни, а и в близко бъдеще се очертава да продължат да бъдат такива. Предпоставките за тяхното развитие са благоприятни.

Повече от очевидно е, че благоприятните фактори при анализа на явлениято „студентски бригади“ доминират. Това се дължи на една уникална комбинация от два много силни положителни фактора, чиито синергичен ефект умножава въздействието им значително повече от просто елементарният сбор на съставните им въздействия. Тези фактори са: от една страна „Изгодност, рентабилност, печалба“, а от друга - желанията за приключения, пътувания и забавления у младите, формулирани като силната страна „Привлекателност, новост, приключения“. Това е една неустойимо изкусителна комбинация – да пътуваш по света, да си откривател на нови и непознати места и аспекти от живота, и в допълнение да си осигуриш прилична доходност от това вълнуващо занимание.

Това е тайната, това е движещата сила на международните сезонни студентски трудови миграции. Там се крие тяхната привлекателност – в комбинацията от авантюризм и печалба. Друг важен момент е семейната подкрепа, която стимулира младия човек към участия, тъй като на тази крехка възраст не винаги той може да взема решенията самостоятелно или да

преценява адекватно. Тук влияние оказва „чуждоезиковият образователен момент“, тъй като семействата са склонни да изпратят детето си на бригада, освен всичко друго и „за да си упражнява езика“, което пък може да се приеме, че като школовка замества и потенциални бъдещи платени курсове по чужди езици в родината. Освен изброеното дотук, семействата подкрепят участията на младежите, тъй като студентските бригади са почти перфектно съобразени с учебния график и ваканциите, и ако има подрзяващи за заминаване студенти или закъсняващи да се приберат, това се дължи предимно на факта, че те искат да спечелят повече пари в този принципно кратък срок от време и го правят на своя глава. Никои не ги насилва да заминават по-рано, или да останат по-дълго. Не е за подценяване и фактът, че както младежите, така и семействата им знаят, че едно такова пътуване ще повиши самостоятелността на участника и ще го направи по-трезвомислещ и решителен в действията и в решенията си. Оpozнаването на нови държави и континенти, при това в крайна сметка безплатно, а даже и на печалба е друг мощен фактор, който среща одобрението както на студентите, така и на родителите им. В заключение можем да твърдим, че комплексното въздействие на положителните фактори на вътрешната среда, заедно с благоприятните възможности пред развитието на студентските бригади обуславя тяхната популярност сред студентите в цяла България и обяснява тяхната масовост и привлекателност.

Съществуват обаче вътрешни фактори с отрицателен характер, т.нар. „слаби страни“, които могат да доведат до затихване на явлениято. Силите им на въздействие обаче са ограничени, така че не биха могли да доведат до неговото пълно прекъсване. Главната слаба страна е „Постоянно повишаващата се цена на програмите за заминаване“. Тя, от една страна влияе негативно на силната страна „масовост и достъпност“, от друга – на „изгодност, рентабилност, печалба“, които са сред най-значимите силни страни на явлениято. Ако стойностите на тази слаба страна продължат да се покачват поради увеличените разходи по заминаването, това може силно да притесни по-неплатежоспособните студенти и техните семейства. Както се доказва в предишни мои изследвания (Глава 2, част 2.1.4, етапи 2.1.4.1 и 2.1.4.2.), заминават предимно студенти от семейства със средни доходи, включително долната и горната средна класа. Най-бедните не заминават поради липса на средства и невъзможност(а и страх) от вземането на кредити, а най-богатите не заминават поради липса на финансова нужда и липса на мотивация пак от гледна точка на необходимост от финанси.

Можем да обобщим, че сред най-силно въздействащите отрицателни фактори на вътрешната среда (или „слаби страни“) се откроява факторът „Постоянно повишаване цената на програмите за заминаване“. Но макар да има ясно изразена възпираща функция, тя не може да доведе до напълно спиране на пътуванията, а само до намаляване на техния брой или до застои в развитието на явлението. Това е така, защото този фактор ще спре нови участници от най-бедните семейства, ще накара студентите със средно добри приходи от бригади да се замислят дали си заслужава, дали не се губи рентабилността от пътуванията и дори да ги откаже от бъдещи пътувания, но като цяло изгодността от студентските бригади ще продължи да бъде по-голяма от разходите по заминаването. Така че, явлението ще продължи да съществува, докато не бъде открита нова сфера на активност, която да е по-изгодна, по-интересна и по-достъпна от студентските бригади. Такава към момента не съществува, затова и моята прогноза е, че в бъдещите 5 години студентските бригади ще продължат да бъдат масово явление и ще увеличават броя на участниците, макар че този растеж осезаемо е по-нисък от растежа в периода 2001-2010. Това е така, тъй като в последните години цените на програмите за заминаване се увеличиха осезаемо. След 5 години ще има вероятна стагнация в броя на пътуващите и това ще продължи за нов около петгодишен период.

Сред негативните фактори на външната среда, т.нар. „заплахи“ с най-голяма тежест присъства опасността от трайна емиграция на младите в чужбина. Това създава риск по-скоро за държавата и обществото като цяло, отколкото за самото явление, но въздействие все пак има. В стремежа си да запази младите в родината, обществото и държавата ще търси начини да минимализира негативното въздействие на студентските трудови миграции. При едно адекватно политическо и стратегическо управление на държавата ще се търсят начини за спиране „изтичането“ на кадри и хора във фертилна възраст извън пределите на страната, защото това оказва пагубно влияние върху нея. Така че, ще се предлагат нови инициативи, облекчения за кредитиране и финансиране, стажове, предварително обвързващи договори към студентите и други. Това ще има за цел да намали потенциалната емиграция, но в крайна сметка ще изиграе лимитираща роля и върху развитието на явлението „студентски бригади“ като цяло. Друга непосредствена заплаха е рискът участниците да не успеят да възстановят в края на бригадата средствата, които са вложили по процедурите за заминаване. Този фактор съществено ще увеличи силата си, ако слабата страна – „Постоянно повишаване цената на програмите за заминаване“

продължи да увеличава стойностите си. Към днешна дата преломният момент не е настъпил. Аз очаквам това да се случи след около 5 години, ако сегашните темпове на изменения се запазят.

В заключение, предвиждам в близките 10 години продължаваша масовост в броя на пътуванията, със забавен растеж на броя на участниците, до настъпване на момент на стагнация и уравнивяване на броя на пътуващите всяка следваща година в момент след около 10 години от настоящия. След този период от 10 години, т.е. след 2026-та година, предвиждам внезапен срив в броя на пътуванията за студентска бригада. Това вероятно ще се получи в резултат на повишаване степента на икономическо развитие на България, негативни процеси в държавите – посрещачки, и изнамирането на нови и полезни инициативи за студентите на родна земя.

ЛИТЕРАТУРА

Шишманова, М. (2010), *Регионален анализ*, Авангард Прима, Благоевград.

Михова, М., „Изграждане на стратегии – само теория или е възможно на практика?“, Център по мениджмънт, Стара Загора, сп. Vgbusinesshelp.com (2010)

Караджов., В. (2013), „Employment and Income Satisfaction of Abroad Working Students“, The Fifth International Conference of FMNS, South-West University, Blagoevgrad, Bulgaria

Караджов., В. (2015), „Students summer work programs as a way to permanent emigration in the USA“, The Sixth International Conference of FMNS, South-West University, Blagoevgrad, Bulgaria